

Građanska grupa za brzo delovanje

COVID - 19

Između stvarnosti
i dezinformacija

Mitrovica 2020

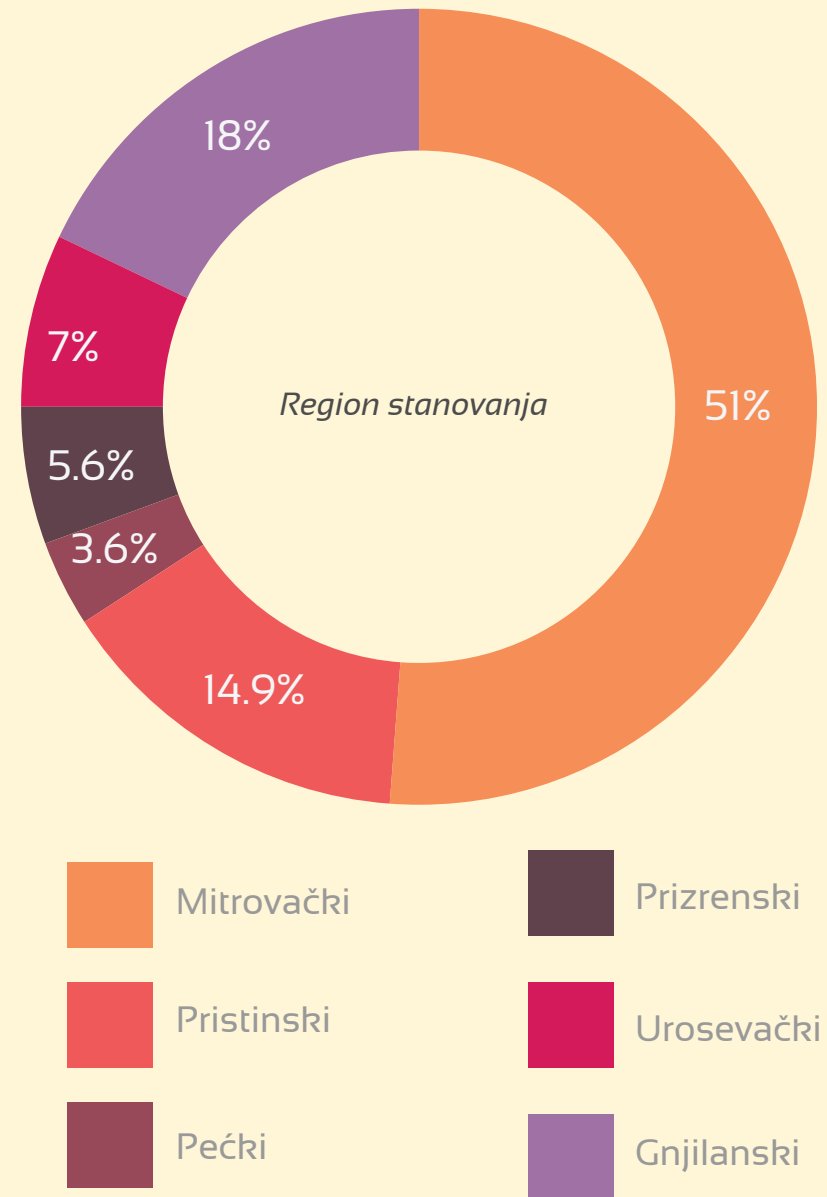
SADRŽAJ:

Pregled.....	2
Uvod i kontekst.....	3
Rezime ključnih rezultata	5
Zaključci	11
Preporuke	12

PREGLED:

Između 13. i 20. jula 2020. godine, NVO Aktiv sprovela je istraživanje javnog mnjenja u opštinama sa srpskom većinom na Kosovu. Cilj istraživanja bio je da se procene stavovi Srba i pripadnika drugih nevećinskih zajednica o pandemiji COVID-19 i kako oni vide efikasnost odgovora vlada (i lokalnih i centralnih). Istraživanje je, takođe, imalo za cilj da utvrdi nivo poverenja u različite državne institucije i medijske kuće i da analizira na koji način ispitanici primaju i tumače informacije u vezi sa pandemijom.

U istraživanju ukupno je učestvovalo sedam stotina (700) ispitanika, od kojih 51% ima prebivalište na severu Kosova i 49% u regionima koji se nalaze južno od reke Ibar.

UVOD I KONTEKST

COVID-19 stigao je na Kosovo 13. marta 2020.¹ Vlada je brzo delovala sprovodeći niz mera koje su osmišljene da zaustave širenje virusa.² Uprkos, prema mnogim mišljenjima, efikasnim i odgovornim naporima u borbi protiv pandemije, komunikacija kosovske vlade sa nevećinskim zajednicama često je bila neefikasna³⁴⁵, stvarajući okruženje u kojem su se lokalni stanovnici suočili sa informativnim vakuumom, koji je često bio ispunjen glasinama i nagađanjima. To je zauzvrat potaknulo atmosferu zabune u kojoj su zajednice primale suprotstavljene informacije od mejnstrim i društvenih medija o širini i valjanosti određenih mera (kao što su naredbe o zatvaranju, policijskim časovima itd.) kao i o prirodi i obimu širenja virusa.

¹ <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-kosovo/kosovo-confirms-first-coronavirus-cases-an-italian-and-a-kosovar-idUSKBN21039A>

² <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-kosovo/kosovo-to-declare-state-of-emergency-to-counter-coronavirus-idUSKBN21445J>

³ <http://www.ngoaktiv.org/news/lost-in-translation-izgubljeni-u-prevodu-te-humbur-ne-perkthim>

⁴ <http://www.ngoaktiv.org/news/issues-of-non-majority-communities-with-the-implementation-of-a-package-of-measures-to-counter-the-economic-impact-of-the-coronavirus>

⁵ <http://www.ngoaktiv.org/news/policy-paper-on-non-majority-communities-and-the-kosovo-government-s-response-to-the-covid-19-pandemic>

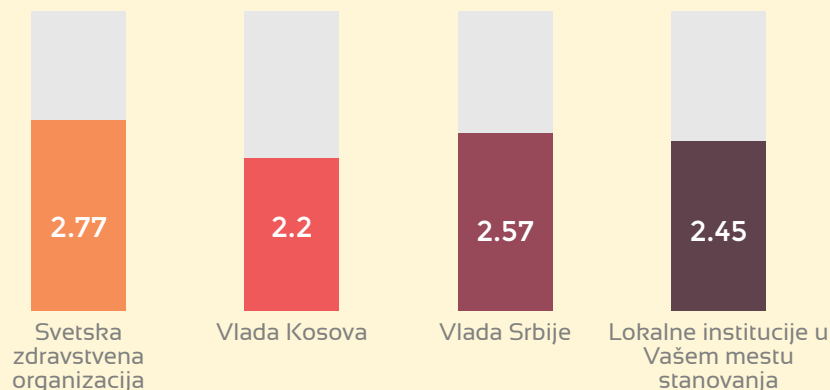
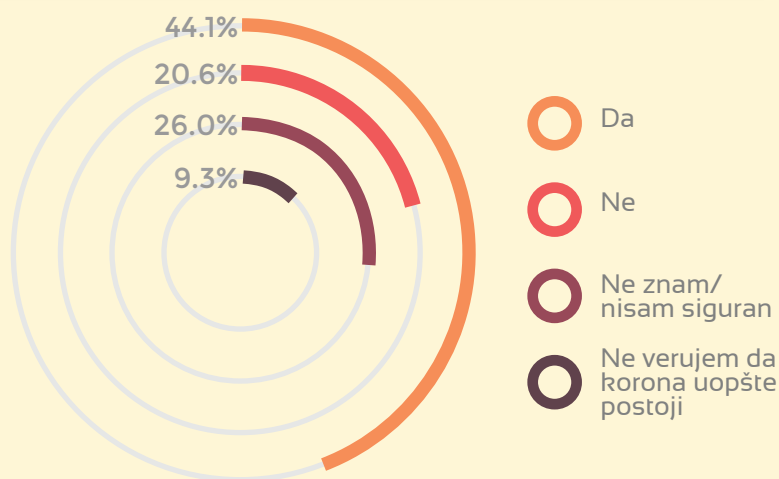

Kao odgovor na ovu situaciju, Aktiv je stvorio Građansku grupu za brzo reagovanje, koju čine dvadeset i dva (22) terenska koordinatora koji prate situaciju u dvadeset (20) opština širom Kosova i izveštavaju o situacijama kad se ove dešavaju. Kao što je ranije spomenuto, pitanje koje se dosledno pojavljivalo bilo je nedostatak pouzdanih informacija koje dolaze od javnih institucija koje su u "prvim redovima" borbe protiv pandemije. Kako bi postigao dublje razumevanje prirode i obima ovog problema, Aktiv je sproveo (kvantitativno) istraživanje javnog mnjenja koje će poslužiti da pruži jasniju sliku percepcije javnosti o COVID-19 i nivou i obimu dezinformacija. Dodatna motivacija za ovo istraživanje proizlazi iz saznanja o prirodi oblika dezinformacija u vezi sa COVID-19 koje trenutno kruže različitim platformama društvenih medija, a koje variraju od teorija zavere (tj. ideje da 5G mreža širi virus) do ideje da je opasnost koju virus predstavlja fabrikovana. Čini se da dobijeni rezultati potvrđuju hipotezu da je dezinformacija opsežna i da zaista ima značajan uticaj na individualne percepcije o opasnosti koju predstavlja COVID-19 i neophodnost različitih mera koje su preduzele lokalne i centralne institucije vlasti.

REZIME KLJUČNIH REZULTATA:

Ne postoji široko prihvaćen konsenzus o tome koliko je COVID-19 opasan. Oko 44% svih ispitanika reklo je da veruje da je COVID-19 bolest opasna po život, dok 20,60% kaže da ne veruje da jeste, 26% nije bilo sigurno, a oko 9% je reklo da misli da virus uopšte ne postoji;

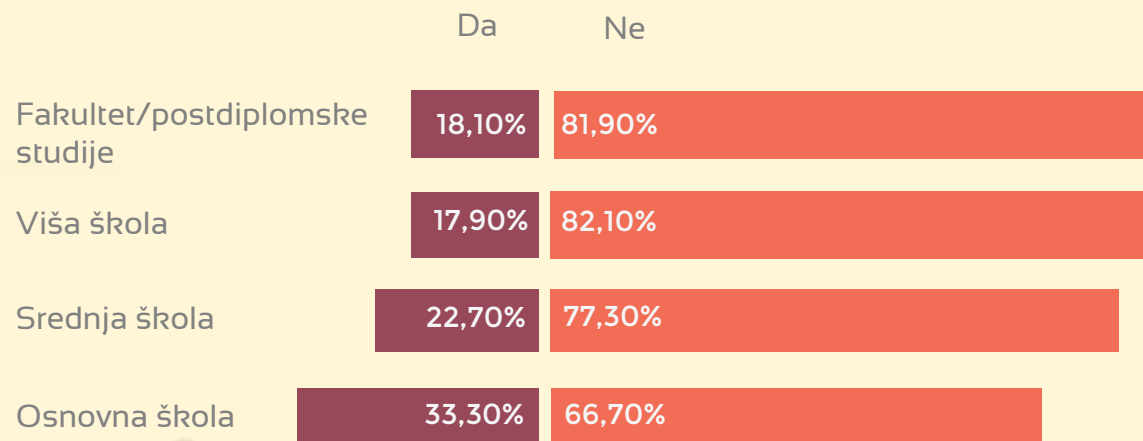
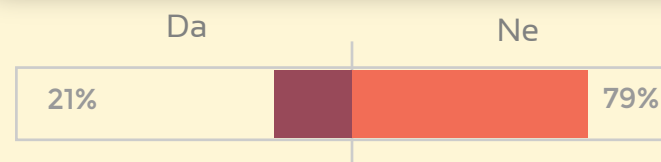
Da li verujete da je virus korona opasan po ljudski život, kakvim ga predstavljaju mediji i Svetska zdravstvena organizacija?

Sveukupno poverenje u pouzdanost informacija je malo, ali Svetska zdravstvena organizacija (SZO) je najpouzdaniji izvor informacija i ona kome se najviše veruje kada je reč o pandemiji. Ispitanicima je postavljeno pitanje u kojoj meri veruju informacijama koje dolaze iz različitih izvora/institucija na skali od 1 do 5 (pri čemu je jedan „uopšte ne“, a pet „potpuno“.) SZO je dobio najviši prosek (2,77/5), a Vlada Kosova najniži (2,2/5.) Vlada Srbije je imala prosečan rezultat od 2,57, a pratile su je lokalne samouprave/opštine sa prosečnim rezultatom 2,45. Nijedno od imenovanih tela nije imalo prosek veći od 3, što ukazuje na vrlo visok nivo skepse prema zvaničnim informacijama.

Stanovnici NE veruju informacijama koje dobijaju od institucija u vezi sa brojem umrlih. Ukupno 79% ispitanika odgovorilo je sa "ne" kada su ih pitali da li smatraju da su informacije koje dolaze iz relevantnih institucija o broju smrtnih slučajeva od COVID-19 pouzdane, dok je samo 21% njih odgovorilo potvrdno.

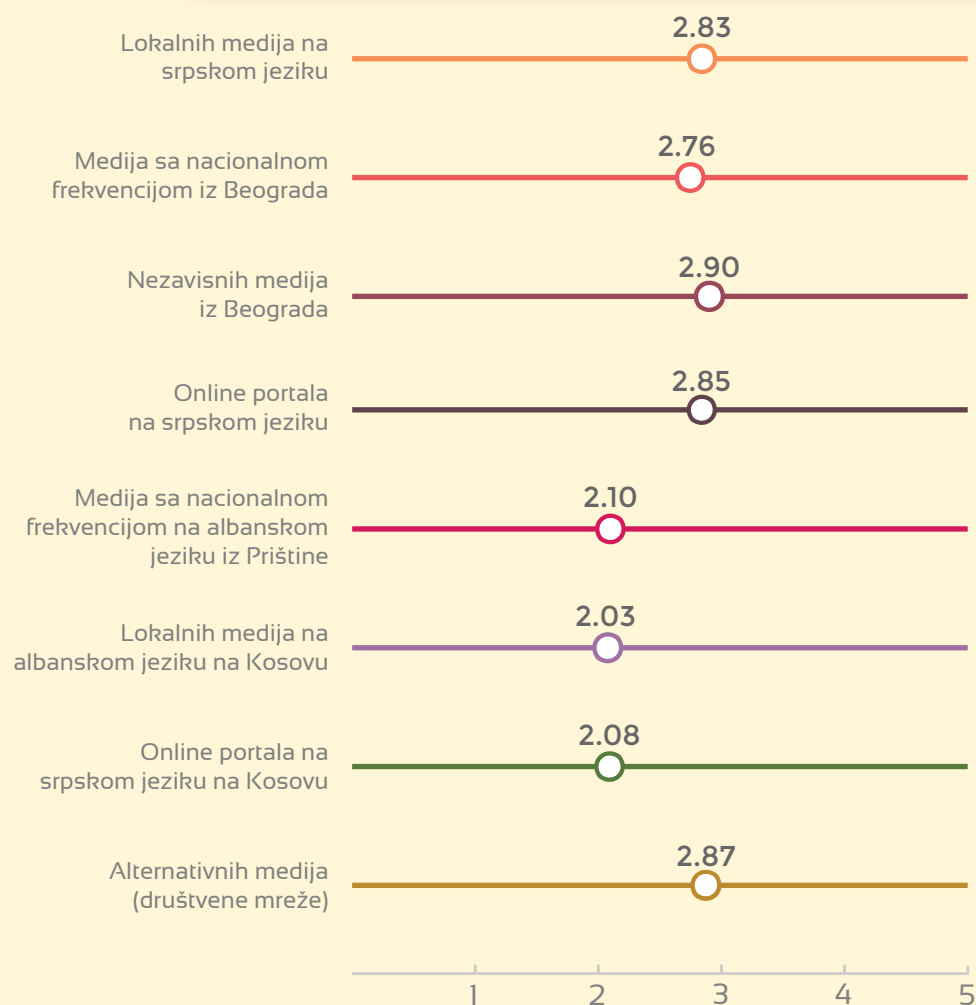
Po Vašem mišljenju, da li su informacije o broju preminulih osoba od virusa korona koje pružaju nadležne institucije tačne?

Skepticizam je najrasprostranjeniji među onima sa visokim obrazovanjem/univerzitetkim diplomama. Ukupno 82% ispitanika sa univerzitetkim diplomama reklo je da ne veruje informacijama o broju smrtnih slučajeva.

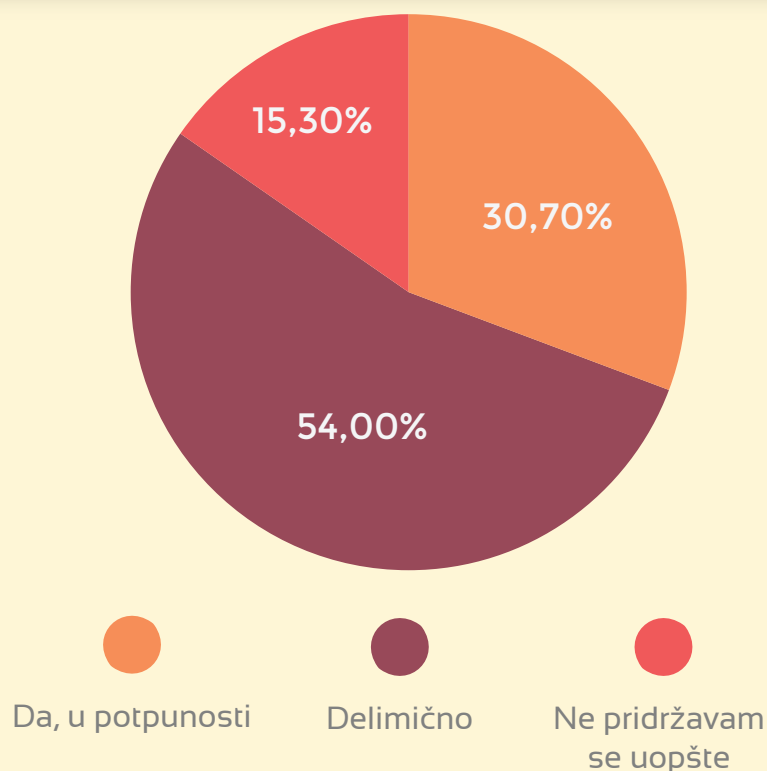
Zadovoljstvo izveštavanjem medija o pandemiji je prilično slabo ali ispitanici su iskazali najviši stepen zadovoljstva lokalnim medijima, nezavisnim medijima u Beogradu (sa nacionalnom pokrivenošću), internet portalima na srpskom jeziku i društvenim medijima. Ispitanici su zamoljeni da ocene izveštavanje različitih medija na skali između 1 i 5 (1 je „vrlo loš“, a 5 „odličan“). Navedeni mediji dobili su prosečnu ocenu od nešto ispod tri (3.) Najniže prosečne ocene (malo iznad 2) dobili su lokalni i nacionalni mediji na albanskom jeziku i „Internet portali na srpskom jeziku na Kosovu“.

Na skali od 1 do 5, gde je 1 „veoma loše“, a 5 „odlično“, kako ocenjujete izveštavanje o virusu korona:

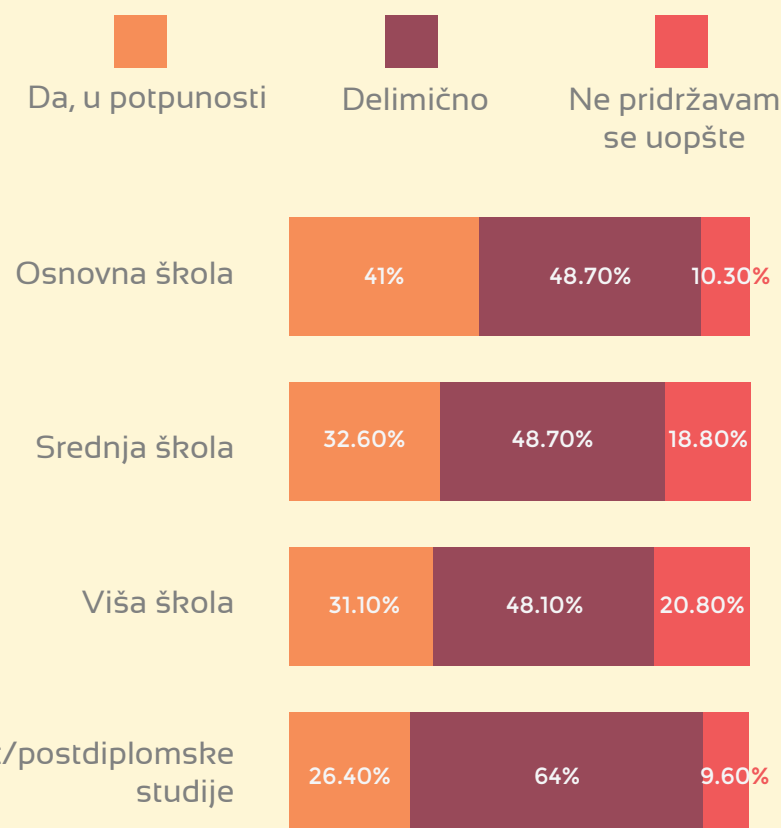

Poštovanje prema trenutnim merama koje vlada preduzima za borbu protiv pandemije je različito; 54% ispitanika je reklo da se „delimično“ pridržavaju mera, 30,7% ih je reklo da se „potpuno“ pridržavaju, a 15,3% kažu da ih se uopšte ne pridržavaju.

Da li se pridržavate trenutnih mera koje su propisale nadležne institucije, a koje se tiču zaustavljanja širenja virusa korona?

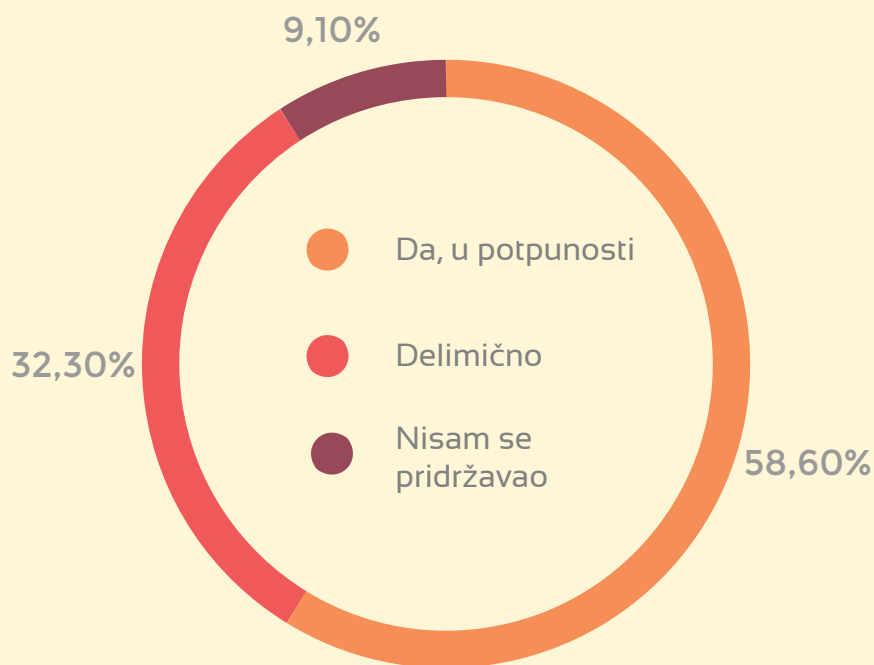

Zanimljivo je da je za one koji imaju univerzitetsko obrazovanje **MANJE** verovatno će se pridržavati mera nego za one sa osnovnim ili srednjoškolskim obrazovanjem: samo 26,40% ispitanika sa visokom stručnom spremom je reklo da se "u potpunosti" pridržavaju mera, dok je mnogo većih 41% ispitanika sa osnovnoškolskim obrazovanjem reklo isto.

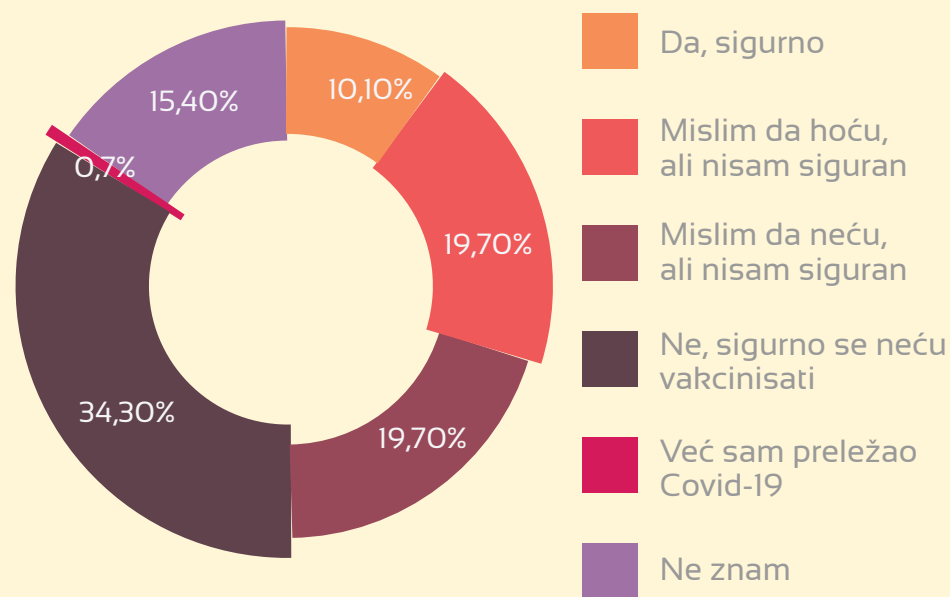

Za razliku od trenutnih napora, velika većina ispitanika pridržavala se mera sprovedenih od marta do maja 2020. godine. Ukupno 58,6% ispitanika je odgovorilo da su „u potpunosti“ poštovali mere, 32,30% je reklo da su ih „delimično“ poštovali, a samo 9,10% ih uopšte nije poštovalo.

Da li ste se pridržavali mera koje su propisale nadležne institucije u toku prvog talasa pandemije na Kosovu (mart - maj 2020. godine)?

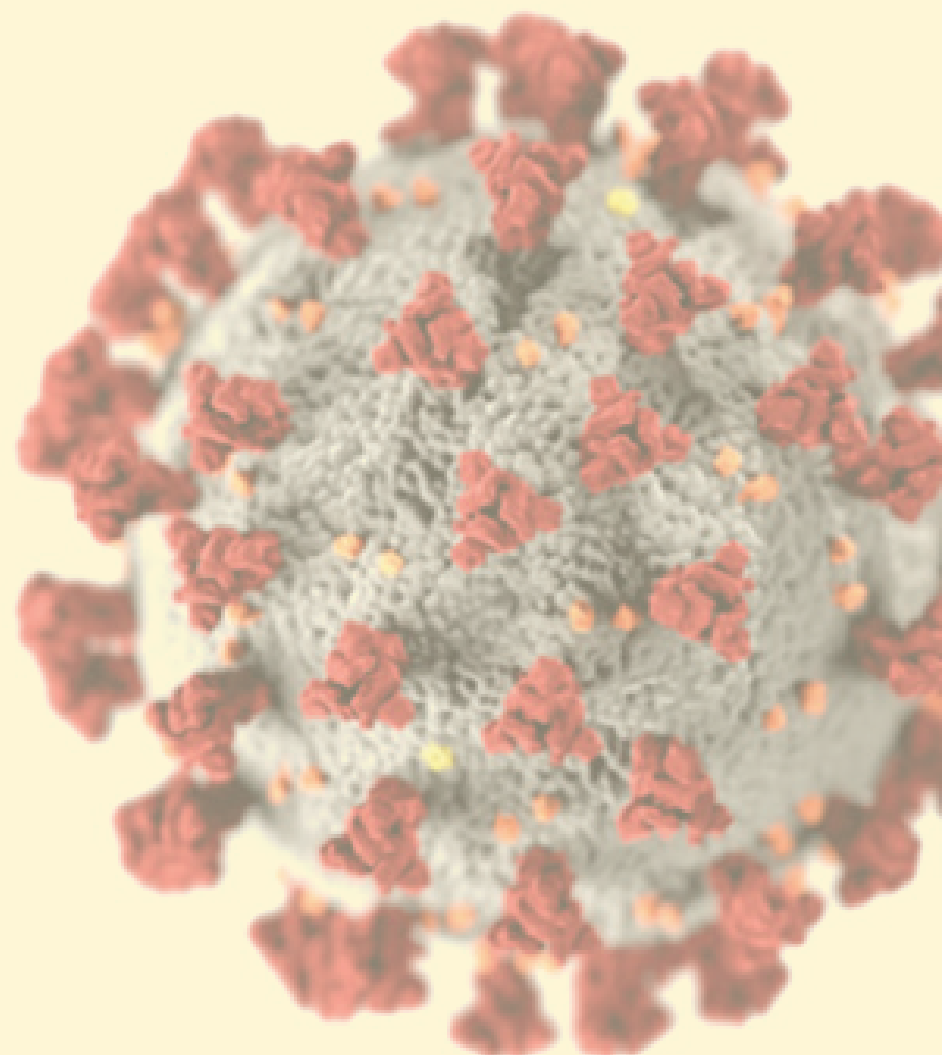
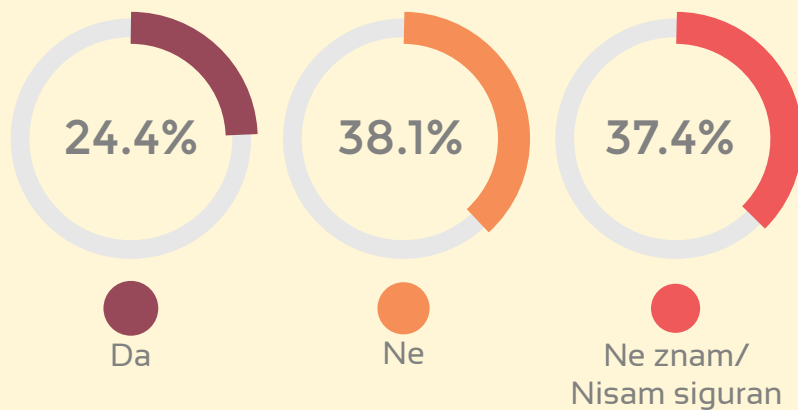
Ukoliko neka farmaceutska kompanija bude proizvela vakcinu za sprečavanje bolesti Covid-19 i nadležne zdravstvene institucije je odobre i preporuče, da li ćete se vakcinisati?

Mlak odgovor na potencijalnu vakcinu. Samo oko 30% ispitanika izrazilo je spremnost za primanje vakcine (ako/kada postane dostupna), u poređenju sa 54% ispitanika koji su izrazili rezerve (34% je reklo da je definitivno neće primiti, a 20% je reklo da verovatno neće ali nisu bili sigurni.) Oko 15% je izjavilo da nisu sigurni ni u kom slučaju.

Brojne sumnje u vezi sa 5G mrežama. Samo 38% ispitanika je reklo da ne veruje da postoji veza između pandemije COVID-19 i 5G tehnologije, dok 24% kaže da veruje da postoji veza, a 37% da nisu sigurni

Da li, po Vašem mišljenju, izbijanje pandemije virusa korona ima veze sa 5G mrežom?

ZAKLJUČCI

Kao što je ranije spomenuto, informativni vakuum, barem delom nastao zbog neuspeha institucija da efikasno komuniciraju sa nevećinskim zajednicama, stvorio je širok prostor za širenje teorija zavere i drugih oblika „lažnih vesti“. U trenutnom okruženju ovo se predstavlja kao potencijalna javno zdravstvena katastrofa. Činjenica da bi manje od polovine ispitanika bilo spremno da se vakciniše, da ima malo poverenje u medije i da značajna manjina izgleda veruje da 5G mreže šire virus simptomske su za šire institucionalne propuste da obaveštavaju širu javnost o opasnosti od virusa koristeći naučno utemeljene činjenice. Takođe, zabrinjavajuće je to što ispitanici izgleda da imaju relativno visok nivo poverenja u informacije koje dobijaju putem društvenih mreža u kojima postoji malo ili nimalo nadzora u pogledu kontrole kvaliteta i/ili provere činjenica. Rezultat toga je uopšteno nepoštovanje vladinih preporuka (npr. nošenje maski) i raširen skepticizam prema zvaničnim podacima i informacijama.

Pošto su mere karantina i zatvaranja ublažene u junu ove godine, broj obolelih od COVID-19 je doživeo ponovni porast, a broj slučajeva znatno je veći od brojni viđenih između marta i maja. Činjenica da samo 30,7% ispitanika tvrdi da se pridržavaju mera koje preporučuju nadležni iz javnog zdravstva alarmantna je i odražava stav ambivalencije među lokalnim zajednicama kome se institucije, civilno društvo i mediji moraju aktivno suprotstaviti. Ako se to ne dogodi, virus bi mogao da nastavi da se širi nesputano, što bi imalo ozbiljne posledice za stanovništvo uopšte.

PREPORUKE

1 Javne institucije, što je pre moguće, treba da organizuju sveobuhvatnu i kontinuiranu kampanju javnog informisanja putem tradicionalnih i društvenih medija koji će se razvijati na osnovu uobičajenih zabluda o virusu COVID-19. Ova kampanja treba direktno da se bavi neproverenim glasinama i da podstakne građane da poštuju i slede mere koje preporučuju nadležni iz javnog zdravstva. Ova grupa treba da obuhvati predstavnike zdravstvenih ustanova koje deluju u zajednicama kosovskih Srba;

2 Trojezična Android/IOS aplikacija koja bi sadržavala proverene i zvanične informacije povezane sa COVID-19. Ova aplikacija bi se redovno ažurirala u skladu sa fluktuirajućom situacijom. Ona bi trebalo da ponudi informacije o tome gde treba potražiti pomoć u sumnjivim slučajevima, o novim bezbednosnim merama, informacije o graničnim prelazima, kao i o postupcima ulaska i izlaska (za one koji planiraju da se vrate na Kosovo ili ga napuste).

3 Organizacije civilnog društva, medijske kuće i javne institucije treba da formiraju zajedničku radnu grupu koja će nadgledati platforme društvenih medija i identifikovati dezinformacije kako ove nastaju. Ova grupa radila bi zajedno sa institucijom kako bi razvila efikasnu kampanju informisanja javnosti. Radna grupa bi takođe trebalo da uključi predstavnike zdravstvene zaštite i drugih institucija koje rade na područjima sa većinskim srpskim stanovništvom. Ovo bi trebalo da pokrene Vlada Kosova otvorenim pozivom za učešće;

Vlada Kosova bi odmah trebalo da pojača svoje napore da komunicira sa zajednicom kosovskih Srba pružanjem brzih prevoda zvaničnih uputstava, saopštenja za štampu i drugih javnih dokumenata. Nadalje, trebalo bi raditi na bliskijoj i efikasnijoj vezi sa medijima na srpskom jeziku kako bi se izjednačio pristup informacijama;

4

Sve zdravstvene ustanove na Kosovu (uključujući i one koje deluju u zajednicama sa srpskom većinom) trebale bi da rade zajedno na razmeni informacija o trenutnoj zdravstvenoj situaciji i izveštavanju o porastu ili padu broja novih slučajeva. Ovo bi trebalo da bude omogućeno polu-institucionalizovanim mehanizmom na čelu sa Ministarstvom zdravlja koji bi olakšao razmenu informacija na redovnoj osnovi.

6

Javne institucije koje deluju u zajednici kosovskih Srba pod pravnim okvirom Republike Srbije treba da poboljšaju nivo transparentnosti na kome deluju i bliže i češće sarađuju sa medijima kako bi se osiguralo da javnost bude u potpunosti i objektivno obavешtena o dešavanjima u vezi sa pandemijom COVID-19. Ovo bi trebalo biti ozvaničeno u obliku svakodnevne komunikacije i razmene informacija.

5

Građanska grupa za brzo delovanje

Powered by NGO Aktiv